

Marek Sławiński

Instytut Badań na Młodzieżą UNESCO

Przegląd Socjologiczny / Sociological Review 17/1, 147-149

1963

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w dyskusji procesem zbiorowym. Przekonanie o słuszności jakiegoś sądu zależy od autorytetu innych, którzy ten sąd też przyjmują. Wielką rolę w kolektywach i grupach pełni zjawisko „zaraźliwości” nastrojów, afektów i uczuć. Wpływ kolektywu wyraźny jest także w zakresie zjawisk woli.

Opracowanie zagadnień psychologii społecznej, zdaniem Baranowa, będzie miało duże znaczenie dla socjologii, a także dla samej psychologii. Szereg zagadnień tej nauki można opracować dopiero wtedy, gdy będą zbadane ich aspekty pojawiające się w procesie oddziaływania. Rozwój psychologii społecznej, nauki istniejącej w wielu krajach, choć rozwijającej się nieraz w niewłaściwym kierunku, będzie miał duże znaczenie dla praktyki komunistycznego budownictwa.

Artykuł Baranowa ukazał się w centralnym organie radzieckich psychologów. Sądzić należy, że wywoła on dyskusję, zwłaszcza że niechęć do psychologii społecznej jest silnie zakorzeniona u wielu psychologów. Niezależnie od ewentualnego wyniku tej dyskusji obydwa artykuły zwrócą niewątpliwie uwagę radzieckich uczonych na zagadnienia dotychczas mało zbadane czy pomijane, podobnie jak to miało miejsce w przypadku artykułów o przedmiocie socjologii³¹.

J. Lutyński

INSTYTUT BADAŃ NAD MŁODZIEŻĄ UNESCO

Podczas XI Sesji Konferencji Generalnej UNESCO (Paryż, 15 XI—14 XII 1960) podkreślono potrzebę badań nad skutkami rozwoju przemysłowego i nad problemami uprzedzeń rasowych. Ta sugestia znalazła odbicie w programie prac i konferencji Instytutu Młodzieży UNESCO, mieszczącego się w Gauting k. Monachium, pozostającego pod dyktando Williama R. Jonesa (Anglia). Zebrania ekspertów z różnych krajów organizowane przez Instytut, poświęcone problemom młodzieży, które odbyły się w latach 1961—1962, są kontynuowane w roku 1963.

Problematyce przesądów (m.in. rasowych) były poświęcone zeszyty 9 i 10 biuletynu wydawanego przez Instytut badań nad młodzieżą UNESCO (Institut pour la Jeunesse, Institut der Jugend, Youth Institute). Zeszyt 11 z czerwca

³¹ Już po napisaniu niniejszego sprawozdania ukazało się w naukowych radzieckich czasopismach kilka artykułów, które należy tutaj wspomnieć. Autorzy tych artykułów formułują niektóre metodologiczne założenia badań społecznych w ZSRR, wskazują na problemy, które, ich zdaniem, należy przede wszystkim badać, określają stosunek radzieckich badań socjologicznych i radzieckiej socjologii do socjologii zachodniej i prowadzonych przez nią badań. Chodzi tu zwłaszcza o następujące artykuły: M. T. Iowczuk, G. W. Osipow *O niektórych teoretycznych założeniach, problemach i metodach badań socjologicznych*, G. W. Osipow, W. W. Kołbanowski, J. N. Kozyrew, M. S. Ajawazjan, *Marksistowska socjologia i konkretne badania socjologiczne* (artykuł dyskusyjny); G. M. Andrejewa, *Burżuazyjna empiryczna socjologia w poszukiwaniu wyjścia z kryzysu (o niektórych teoretycznych principach, problemach i metodach socjologicznych issledowanij)*, „Woprosy Filosofii”, 1962, nr 12; *Marksistskaja sociologija i konkretnyje sociologičeskie issledowanija*, „Filosofskie Nauki”, 1962, nr 5; *Burżuaznaja empiričeskaja sociologija w poiskach wychoda iz krizisa*, tamże). W ostatnim z wymienionych artykułów wspomina się pracę zbiorową pt. *Doświadczenia i organizacja konkretnych badań socjologicznych*, która ma ukazać się wkrótce w wydawnictwie Wysszaja Szkoła (*Opyt i organizacija konkretno-sociologičeskich issledowanij*). Radziecką ocenę V Światowego Kongresu Socjologicznego czytelnik znajdzie w artykule F. W. Konstantinowa pt. *Socjologia i polityka*, i W. S. Demienowa, *Na V Światowym Kongresie Socjologicznym. Przegląd i analiza pracy (Sociologija i polityka)*, „Woprosy Filosofii”, 1962, nr 11; *Na wsieмирnom sociologičeskom kongressie. Obzor i analiz raboty*, tamże).

1962 roku zawiera sprawozdanie z pierwszego zebrania ekspertów poświęconego zagadnieniom wpływu zmian technologicznych na młodzież.

Numer ten składa się z sześciu części oraz aneksów zawierających bibliografię. Wśród 12 ekspertów znaleźli się m.in. profesorowie: G. Friedmann (Francja), G. Baumert (NRF), J. Versluys (Holandia), F. Alberoni (Włochy), W. Zacharczenko (ZSRR). Dyskusja obejmowała następujące zagadnienia: 1. Problemy młodzieży a świat pracy. 2. Nowoczesne środki komunikacji masowej w życiu młodzieży. 3. Znaczenie grup społecznych w życiu młodzieży. Każdy z tych tematów był poprzedzony specjalnym wprowadzeniem.

Zakres referowanych badań ograniczono do krajów wysoko uprzemysłowionych o tradycyjnej kulturze technicznej, gdzie rozwój technologii stworzył nowe typy organizacji społecznej, a zatem nowy typ zachowań.

We wprowadzeniu do dyskusji na temat 1 prof. G. Friedmann stwierdził w oparciu o badania socjologów francuskich¹, że system nauki zawodu we Francji opiera się na tradycyjnej koncepcji nauki rzemiosła, a zatem jest niewłaściwy dla kształcenia przyszłych robotników przemysłowych. Ponieważ rozwój techniki jest ciągły, reforma metod nauczania zawodu musi uwzględniać dalszy postęp automatyzacji. Aktualnie można zaobserwować brak zainteresowania młodych ludzi pracą wynikającą właśnie z coraz mniejszego jej urozmaicenia spowodowanego automatyzacją. Młodzi robotnicy cenią tylko zarobki, które są miarą prestiżu. Uderzające jest według referenta osłabienie ideologii klasowej wśród tej kategorii pracowników. Nastąpiły także zmiany w stosunkach między młodymi a starymi robotnikami. Ci ostatni utracili swój dawny autorytet mistrzów. Możliwość zdobycia dobrego zarobku bez kwalifikacji deprecjonuje w oczach młodzieży zawody wysoko kwalifikowane, a niskopłatne. Na kształtowanie takich postaw wpływają także rodzice, którym zależy na wczesnych zarobkach ich dzieci, oraz związki zawodowe niezbyt zainteresowane reformą nauki zawodu.

Przedstawiciele innych krajów również kładli nacisk na rolę przygotowania do pracy zawodowej. Badania prowadzone w NRF wykazały, że zaznajamianie młodzieży ze światem pracy już w szkole stało się palącą koniecznością. Delegat radziecki poinformował, że w ZSRR istnieje w tym celu specjalny przedmiot szkolny: „świat pracy”, a w Wielkiej Brytanii wiele fabryk posiada etat tzw. *officer of industrial education*. Nie rozwiązuje to jednak problemu nieprzystosowania młodzieży do pracy zawodowej.

Drugim tematem omawianym na zebraniu ekspertów była rola nowoczesnych środków komunikacji masowej w życiu młodzieży. Mało jest w tej dziedzinie materiału badawczego, więcej poglądów stereotypowych. Jedno z nielicznych badań (Hildy Himmelweit) wykazało, że im mniej inteligentna młodzież, tym częściej i bez selekcji ogląda program telewizyjny oraz podlega większemu wpływowi jego treści. Telewizja jednak nie eliminuje zwyczaju czytania, jak się powszechnie sądzi. Dyskutanci podkreślali stereotypowość treści środków masowych i ich symplicystyczne ujęcie stosunków międzyludzkich. W związku z tym nasuwa się wniosek o konieczności nauczania młodzieży selekcji i przyswajania dobrych wartości przekazywanych przez *mass media*.

Dyskusja na temat znaczenia grup społecznych w życiu młodzieży skoncentrowała się na problemach wymagających badania naukowego. Wiadomo, że wielka rodzina patriarchalna była zasadniczym czynnikiem socjalizacji, obecnie

¹ Np. Maupéou - Leplatre. *Le cheminement professionnel de jeunes ouvriers*, I.S.S.I., juillet 1961.

wpływ rodziny nuklearnej na młodzież jest prawie wcale nieznany. Niejasny jest jeszcze wpływ telewizji na rodzinę, gdyż dotychczasowe badania nie pozwalają na uogólnienia. Wyraźnie daje się odczuć wzrastająca rola grup rówieśniczych jako czynnika socjalizacji. Nie wiadomo jednak, jakimi sposobami młodzi ludzie dobierają sobie przyjaciół wśród rówieśników, jak powstają nieformalne grupy wyróżniające się ekstrawaganckim zachowaniem bardzo charakterystyczne dla współczesnej młodzieży. Nieznana zupełnie jest rola dorosłych przywódców opinii w życiu młodzieży.

Stwierdzono także, że rozwój metod wychowawczych nie nadąża za szybkimi zmianami technicznymi. Zebrania ekspertów będą kontynuowane; w dalszym ciągu będą omawiane zagadnienia organizacji pracy, czasu wolnego, roli grup formalnych i nieformalnych, wpływu środków masowej komunikacji i innych ważnych w życiu młodzieży czynników. Cały program ma ułatwić naukowcom i praktykom-pedagogom zebranie materiału o problemach młodzieży w społeczeństwie zindustrializowanym. Kolejne zebranie z tego cyklu będzie omawiało wpływ filmu i telewizji na młodzież.

Marek Sławiński

PIERWSZY KONGRES AFRYKANISTYCZNY W GHANIE

W dniach 11—18 grudnia 1962 r. odbył się na Uniwersytecie Ghany w Legon koło Akkry Pierwszy Międzynarodowy Kongres Afrykanistyczny. Kongres zorganizowany został staraniem szeregu afrykańskich instytucji naukowych — uniwersytetu w Dakarze, uniwersytetu cesarskiego w Addis Abebie, kongijskiego uniwersytetu Lovanium, Narodowego Sekretariatu Oświaty w Tunisie oraz zainteresowanych instytucji naukowych europejskich i amerykańskich. Przewodniczącym komitetu organizacyjnego był dr K. Onwuka Dike, rektor University College w Ibadanie (Nigeria). Protektorat honorowy objęli: gen. Abboud, dr Nnamdi Azikiwe, dr Jomo Kenyatta, laureat Nobla Joseph Luthuli, prezydent Nasser, prezydent Nkrumah, Julius Nyerere, cesarz Haile Selassie i prezydent Senghor. Koszty organizacyjne pokryte zostały przez rządy Ghany i Nigerii oraz przez Fundację Forda i UNESCO.

Program kongresu zawierał 3 posiedzenia plenarne oraz szereg posiedzeń w sekcjach specjalnych. Na posiedzeniach plenarnych wygłosili referaty: dr K. Onwuka Dike, *Znaczenie studiów afrykanistycznych*; Alioune Diop *O duchu „Présence Africaine”* („Présence Africaine” jest czołowym czasopismem intelektualistów afrykańskich, wychodzącym w Paryżu); prof. M. Herskovits, *Rozwój studiów afrykanistycznych w Europie i Ameryce*. Obrady w sekcjach poświęcone były historii i archeologii, religii i filozofii, językom, problemom społecznym i ekonomicznym, literaturze i folklorowi, sztuce, instytucjom społecznym i politycznym, naukom przyrodniczym i technicznym w zastosowaniu do zagadnień rozwoju Afryki oraz oświacie i psychologii. O przygotowanie programu pracy kongresu organizatorzy zwrócili się do prof. Herskovitsa z USA i prof. Potiechina z ZSRR.

Jak informował prospekt kongresu, „komitet organizacyjny był zdania, że chociaż afrykanista nie musi być Afrykaninem, to jednak nadszedł czas, w którym uczeni pracujący na afrykańskim kontynencie (w szczególności Afrykanie) winni stanowić przewagę. Zdecydowano więc rozdział zaproszeń według zasady: 100 delegatów z kontynentu afrykańskiego oraz 50 z reszty świata”. Nie